

Guía Docente

Guía Docente				
Datos Identificativos			2023/24	
Asignatura (*)	Teoría e práctica da argumentación xurídica		Código	612G01041
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
1º e 2º Ciclo	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Dereito Privado			
Coordinación	Vergara Lacalle, Oscar	Correo electrónico	oscar.vergara@udc.es	
Profesorado	Pereira Saez, María Carolina	Correo electrónico	c.pereira.saez@udc.es	
	Vergara Lacalle, Oscar		oscar.vergara@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Nesta materia estúdase a interpretación xurídica, a aplicación do Dereito e a argumentación ou xustificación das decisións xurídicas, con especial atención á argumentación en sé xudicial. O estudo baséase nas imprescindibles bases, tanto teóricas como procedentes do Dereito positivo vixente, pero céntrase nas principais técnicas de interpretación e argumentación, coa pretensión de que o estudante sexa capaz de construír argumentacións que satisfagan un elevado nivel de corrección, así como detectar, no uso das diferentes técnicas interpretativas e argumentativas, as deficiencias e erros máis comúns que diminúen ou suprimen a corrección das mesmas. A actividade argumentativa en sé xurídica pode estudarse polo menos desde dous puntos de vista: descriptivo e normativo. O primeiro atende a cómo funciona o razonamiento xurídico de feito, mentres que o segundo proponse máis ben establecer cómo deben levarse a cabo o conxunto de operacións, actividades e tarefas que cabe englobar baixo os termos ?argumentación? ou ?razoamento xurídico?. Á súa vez, estes últimos termos poden referirse ás actividades de quen crean o Dereito (legisladores, poder executivo, xuíces), ás de quen toman parte activa nos procesos xudiciais (avogados, fiscais) e na actividade xurídica (notarios, rexistradores, funcionarios públicos, etc.) pero tamén á de quen constrúen e desenvolven a ciencia xurídica (os estudiosos que elaboran a denominada doutrina ou dogmática xurídica). O presente curso centrarase case de forma exclusiva na actividade de razoamento xurídico dos xuíces e dos avogados. En realidade, o punto de vista que se tratará de analizar é o dos xuíces, pois os avogados elaboran os seus argumentos e interpretacións coa finalidade de persuadir ou convencer ao xuíz de que a decisión proposta por eles é a que o xuíz debe adoptar. Nese sentido, aínda que a interpretación do Dereito e as argumentaciones dos avogados poden considerarse estratéxicas e non son, de ningún xeito, imparciais, darase por suposto que o seu modo de razoar imita e asimíllase por completo ao razonamiento do xuíz. Por outra banda, non se fará apenas referencia á actividade de quen crean as normas xerais. En canto ao punto de vista (descriptivo ou normativo, é dicir, o que atende ao que sucede de feito e o que mira o que debería ser) tratarase de atender de forma equilibrada a ambos. Esta opción resulta arriscada, por canto dispónse de pouco tempo, pero os resultados serán moito máis satisfactorios si lógrase transmitir aos estudantes un modelo non só do que sucede na práctica, que terá a utilidade de detectar os defectos e fallas dos modos de razoar propios e alleos, senón tamén un modelo de como encauzar a tarefa de razonamiento, interpretación e argumentación, en orde a facela menos atacable.			

Competencias do título

Código	Competencias do título
A3	Percepción do carácter sistemático do ordenamento xurídico.
A4	Percepción do carácter interdisciplinar dos problemas xurídicos.

A6	Comprensión das distintas manifestacións do dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual.
A8	Coñecementos básicos de argumentación xurídica.
A9	Capacidade para o manexo de fontes xurídicas (legais, xurisprudenciais e doutriniais).
A10	Capacidade de interpretar e analizar criticamente o ordenamento xurídico.
A11	Capacidade de comprender e de redactar documentos xurídicos.
A12	Manexo da oratoria xurídica. (Capacidade de expresarse apropiadamente en público).
A15	Capacidade de negociación e mediación.
B2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B5	Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B7	Resolver problemas de forma efectiva, valorando a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
B8	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo, entendendo, tamén, a importancia da cultura emprendedora.
B9	Traballar de forma autónoma con iniciativa tendo en conta a importancia da aprendizaxe ao longo de toda a vida.
B10	Traballar de forma colaborativa.
B13	Capacidade para utilizar a rede informática (internet) na obtención de información e na comunicación de datos e, en xeral, capacidade para empregar as ferramentas básicas das TIC necesarias para o exercicio da súa profesión.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Coñecer os elementos estruturais da argumentación e os factores xurídicos e extra-xurídicos que inflúen nela.	A8	B9	C1
	A9	B5	C8
Coñecer e aplicar modelos de corrección argumentativa para o desenvolvemento dos propios puntos de vista e para a análise crítica de argumentacións alleas e de sentenzas xudiciais.	A11	B2	C4
	A12		C6
	A15		
Comprender a natureza e os elementos do proceso de interpretación das normas xurídicas e do enxuízamento dos feitos.	A3	B7	
	A4	B8	
	A9	B9	
	A10		
	A11		
Aprender a formular un discurso dun modo efectivo.	A12	B13	C1
		B2	C3
		B3	C4
		B4	

Aprender a debater en contextos dialécticos.	A12	B10	C1
	A15	B13	C3
		B2	C4
		B3	
		B4	
Detectar erros, falacias e paroxismos nunha cadea de argumentación.	A6	B3	C4
	A8	B4	C8
	A10		

Contidos	
Temas	Subtemas
TEMA 1. POSITIVISMO XURÍDICO E ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	1. A visión positivista da práctica do Dereito 1.1. Mecanicismo 1.2. Irracionalismo 2. Insuficiencia das formulacións positivistas 3. Positivismo xurídico e transformación dos sistemas xurídicos. O constitucionalismo 4. Necesidade da argumentación 4.1. O modelo retórico de Ch. Perelman 4.2. O modelo dialéctico de R. Alexy
TEMA 2. DECISIÓN E XUSTIFICACIÓN NO DEREITO	1. O punto de partida 2. A toma de decisións 3. Decidir e xustificar 4. Xustificar e explicar 5. Xustificar e motivar 6. Xustificación xudicial 7. Xustificación interna e externa 8. Procedemento de argumentación en casos difíciles 8.1. Argumentacións analóxicas 8.2. Argumentación apagóxica
TEMA 3. CONTEXTOS DA ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	1. Argumentación xudicial e argumentación xurídica 2. A argumentación dos avogados 3. Argumentación e resolución alternativa de conflitos 4. Argumentación lexislativa 5. Argumentación e dogmática xurídica
TEMA 4. DIMENSIÓNS DA ARGUMENTACIÓN XURÍDICA	1. Argumentar e decidir 2. Concepto de argumentación 3. Concepcións de argumentación 4. Concepcións da argumentación e argumentación xurídica 5. Argumentación e falacias 5.1. Falacias formais 5.2. Falacias materiais 5.3. Falacias pragmáticas

TEMA 5. ASPECTOS FORMAIS DA ARGUMENTACIÓN	1. A forma dos argumentos 2. Tipos xerais de inferencias 3. Clases de argumentos xurídicos 3.1. En relación coa premisa normativa 3.2. En relación coa premisa fáctica 4. Subsunción, adecuación e ponderación 5. Os límites da lóxica
TEMA 6. ASPECTOS MATERIAIS DA ARGUMENTACIÓN	1. O enfoque material da argumentación 2. Razoamento teórico e práctico 3. Razóns e tipos de razóns 4. Razóns xurídicas: sistemáticas e extrasistemáticas 5. Relevancia e peso das razóns 6. Razóns xurídicas e razóns morais. A unidade do razoamento práctico
TEMA 7. A ARGUMENTACIÓN EMPÍRICA EN ESPECIAL	1. Motivación da proba. 2. Concepcións da proba xudicial. 3. A inducción como racionalidad do procedemento probatorio. 4. Valoración da proba e estándares de proba. 5. Institucionalización e límites á averiguación da verdade. 6. En particular, a regra de exclusión da proba ilícita

TEMA 8. ASPECTOS PRAGMÁTICOS DA
ARGUMENTACIÓN

1. O xiro pragmático
2. A tónica
 - 2.1. A tónica na Antigüedad. Aristóteles e Cicerón
 - 2.2. A tónica xurídica. Th. Viehweg
 - 2.3. A inventio: aspectos técnicos. Os topoi no discurso retórico ou dialéctico.
3. Do estilo
 - 3.1. Noción
 - 3.2. Os transcendentais
 - 3.2. Teoría da elegantia
 - 3.3. A elegantia iuris 3.3. Características técnicas
 - 3.3.1. Axilidade
 - 3.3.2. Adecuación
 - 3.3.3. Corrección
 - 3.3.4. Flexibilidade
 - 3.3.5. Veracidade
 - 3.4. Comunicación non verbal
 - 3.4.1. Postura
 - 3.4.2. Gestualidad
 - 3.4.3. Mirada
 - 3.4.4. Silencios
 - 3.5. Algúns condicionantes típicos
4. A retórica
 - 4.1. Noción e xustificación
 - 4.2. Breve aproximación histórica
 - 4.3. Tipos de oratoria
 - 4.4. Resortes xerais
 - 4.5. Na tribuna. Aspectos técnicos da oratoria
 - 4.5.1. Fases do discurso
 - a. Invención
 - b. Disposición
 - c. Elocución
 - d. Memoria
 - e. Acción
 - 4.5.2. Algúns recursos retóricos
5. A dialéctica
 - 5.1. Dialéctica ou erística
 - 5.2. A dialéctica como procedemento
 - 5.3. Sobre a area. O debate: aspectos técnicos
 - 5.3.1. Noción de debate, tipos e roles
 - 5.3.2. Construción de liñas argumentais
 - 5.3.2. Destrución de liñas argumentais. As falacias
 - 5.3.3. Estratexias de debate

TEMA 9. AVALIACIÓN DAS ARGUMENTACIÓNS

1. Avaliación e contextos argumentativos
2. A avaliación do razoamento xudicial
3. Tese da única resposta correcta
4. Criterios de avaliación
5. O razoable no Dereito
6. Modelos de análises de argumentacións

TEMA 10. ARGUMENTACIÓN E VIDA PÚBLICA. SOBRE A CRISE ACTUAL DA DEMOCRACIA

1. Democracia e argumentación. Da polis grega á «telecracia»
2. A «infocracia» e o novo réxime da información. O «smartphone»
3. O fin da acción comunicativa e a fragmentación da sociedade
4. A racionalidade dixital. Argumentos fronte a algoritmos

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A6 C4 C6 C8	13	19.5	32.5
Análise de fontes documentais	A3 A4 A10 A11 B8 B2 B3	0	23	23
Proba obxectiva	B7 B4 B5 C1	2	20.5	22.5
Seminario	A8 A9 A12 A15 B9	13	19.5	32.5
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Terán un carácter introductorio e de recapitulación aos grandes bloques temáticos da materia. Esta actividade relaciónase especificamente coas competencias A3, A4, A8 e a totalidade dos resultados de aprendizaxe pretendidos.
Análise de fontes documentais	A comprobación das aproximacións teóricas e a identificación e estudo dos principais problemas relacionados coa interpretación, aplicación e argumentación xurídica esixirán que as/os estudantes analicen textos normativos, jurisprudenciais e, en menor medida, documentos que conteñan actos xurídico-privados e actos administrativos.
Proba obxectiva	A través dela se evaluará a aprendizaxe dos temas explicados e desenvolvidos nas clases maxistras.
Seminario	Como medio para o desenvolvemento de habilidades relacionadas co sentido crítico, a capacidade de expresión oral e a exposición lóxica e ordenada dos argumentos. Os seminarios virarán ao redor dos temas propostos polo profesor ao principio do curso e terán carácter interactivo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	Os estudantes dispoñerán da posibilidade de manter unha sesión de atención personalizada co profesor, tanto para resolver dúbidas como para preparar a sesión de seminario.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba obxectiva	B7 B4 B5 C1	A proba obxectiva empregarase para avaliar a aprendizaxe dos contidos das clases maxistras e das lecturas. O exame constará de diversas argumentacións que haberá que analizar á luz das preguntas propostas neste.	50

Seminario	A8 A9 A12 A15 B9	A avaliación da participación nas sesións seminario terá en conta a eficacia pragmática, a fluidez expositiva, a habilidade argumentativa, a capacidade de análise das fontes documentais e a avaliación crítica. Tamén se tomará en consideración o dominio dos contidos temáticos e a capacidade de responder as obxeccións ou preguntas expostas. Na sesión ou sesións en que os estudantes actúen como relatores poderanse obter ata 3,5 puntos da cualificación final, en función da calidade da exposición. As intervencións efectuadas nas sesións onde non se actúe como relator/a permitirán obter ata 1,5 puntos da cualificación final, en función dos criterios expostos. O principal criterio de avaliación será a calidade das intervencións, aínda que tamén se terá en conta a frecuencia das intervencións. Alternativamente poderase puntuar neste último concepto a través dos exercicios postos ao dispor na plataforma virtual.	50
-----------	------------------	--	----

Observacións avaliación

Para aprobar a materia será preciso obter unha cualificación aprobatoria tanto no exame ou proba obxectiva como na avaliación das actividades prácticas, que se realizará a través do seminario. Dito doutro xeito, non se sumarán as cualificacións obtidas en ambas partes si non se obteñen polo menos 2,5 puntos sobre 5 (5 sobre 10) en cada unha delas. Este réxime, é igualmente aplicable na oportunidade de xullo, en que se manterán os mesmos porcentaxes de cualificación. Con todo, gardarase a parte que eventualmente se aprobou na avaliación ordinaria. No caso de que algún estudante incorra en plaxio nalgún dos exercicios, este será cualificado cun cero. Os estudantes con dispensa terán que facer igualmente o exame final, pero deberán poñerse en contacto co profesor durante as primeiras dúas semanas do curso co fin de efectuar a adaptación da parte de seminario e análise de fontes documentais

Fontes de información

Bibliografía básica	AA VV, Compendio de lógica, argumentación y retórica, 3.ª ed., Madrid, Trotta, 2016. Atienza, M., Curso de argumentación jurídica, 1.ª ed., Madrid, Trotta, 2019. García Amado, J. A., Razonamiento jurídico y argumentación. Nociones introductorias, 2.ª ed., León, Eolas, 2020. Serna, P. (dir.), De la argumentación a la hermenéutica, 2ª ed., Granada, Comares, 2005. Bermúdez, M.; Lucena, J., Manual de debate, Madrid, Berenice, 2019.
Bibliografía complementaria	A. Aarnio, Lo racional como razonable, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1991. R. Alexy, Teoría de la argumentación jurídica, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2018. K. Larenz, Metodología de la Ciencia del Derecho, Barcelona, Ariel, (trad. de la 4ª edición alemana), 2010. Ch. Perelman y L. Olbrechts-Tyteca, Tratado de la argumentación, Madrid, Gredos, 2016. Ch. Perelman, La lógica jurídica y la nueva retórica, Madrid, Civitas, 1988. J. Ferrer Beltrán, Prueba y verdad en el derecho, Madrid, Marcial Pons, 2008. M. Gascón Abellán, Los hechos en el derecho. Bases argumentales de la prueba, Madrid, Marcial Pons, 2010. M. Gascón Abellán y García Figueroa, La argumentación en el derecho, Lima, Palestra, 2017. García Amado, J.A., Teorías de la tópica jurídica, Lima, Palestra, 2018. Toye, R., Rhetoric. A Very Short Introduction, Oxford, Oxford Univ. Press, 2013. Toulmin, S., Los usos de la argumentación, Madrid, Marcial Pons, 2019. Han, B.-Ch., Infocracia. La digitalización y la crisis de la democracia, Barcelona, Taurus, 2022.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Dereito Constitucional: Fontes e Dereitos/612G01003

Comunicación oral e escrita/612G01004

Teoría do Dereito/612G01006

Dereito Penal. Parte xeral/612G01010

Constitución e poder xudicial/612G01014

Institucións e ordenamento xurídico-administrativo/612G01015

Dereito de obrigas e danos/612G01016

Filosofía do Dereito/612G01026

Dereitos Reais/612G01027

Dereito Procesual Penal/612G01028

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Traballo fin de Grao/612G01031

Dereito Procesual Civil/612G01033

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías